

5 Rakennusviraston ympäristöohjelma 2013-2016

HEL 2013-006537 T 11 00 01

Päätösehdotus

Yleisten töiden lautakunta päättäneen hyväksyä ohjeellisesti noudatettavaksi rakennusviraston ympäristöohjelman vuosille 2013-2016 ja esittelytekstin sen saatteeksi.

Esittelijä

Ympäristöohjelma 2013–2016 sisältää keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet, joilla pyritään vähentämään viraston toiminnasta johtuvia merkittävimpiä haitallisia ympäristövaikutuksia. Ympäristöohjelma on osa viraston kevennettyä ympäristöjärjestelmää, joka päivitetään Ekokompassi-järjestelmäksi ohjelmakauden aikana.

Rakennusvirasto on sitoutunut Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikkaan, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi 29.9.2012. Suuri osa politiikan keskipitkän- ja pitkän aikavälin tavoitteista koskevat rakennusviraston toimintaa. Lisäksi ympäristöohjelmassa on huomioitu virastoa koskevat ympäristötavoitteet ja -painotukset kaupunginvaltuuston strategiaohjelmasta vuosille 2013–2016. Ympäristöohjelma varmistaa ja tukee ympäristöpolitiikan ja strategiaohjelman tavoitteiden toteuttamista virastotasolla.

Myös erilaiset kaupunkitason sitoumukset, ympäristölinjaukset ja ympäristönsuojelun osa-alueohjelmat ovat vaikuttaneet ympäristöohjelman sisältöön, kuten esimerkiksi Kuntien energiatehokkuussopimus, Hankintastrategia, Ilmansuojelun toimenpideohjelma ja Ekologisen infrarakentamisen ohjelma. Lisäksi toimenpiteiden asettamiseen ovat vaikuttaneet alueelliset strategiat, kuten Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia ja ilmastomuutokseen sopeutumisen strategia. Ympäristöohjelmassa on huomioitu myös lainsäädäntö ja muut velvoitteet. Tärkeässä osassa ovat myös viraston sisällä, etenkin viraston ympäristöryhmässä virinneet kehitysideat.

Edellisellä ohjelmakaudella alulle saatujen toimintalinjojen toteutus jatkuu. Ympäristöohjelmakauden 2009–2012 aikana tehdyt ympäristönäkökohtien määrittäminen ja ympäristöasioiden hallinnan alkukatselmus ohjasivat tavoitteen asettelua ja toimenpiteiden kirjaamista. Lisäksi arviot ja opit edellisestä ympäristöohjelmasta otettiin huomioon. Ympäristökeskuksen asiantuntijat tekivät vuosien 2009–2012 ympäristöohjelmasta arvion, joka on esitetty kokoavassa

ympäristöraportissa 2009–2012. Arviointi keskittyi ympäristöohjelman lisäksi sen rooliin ympäristöjärjestelmässä.

Ympäristöohjelma kokoaa ja johdonmukaistaa viraston ympäristötyötä. Kaupungin ohjeiden mukaan laadittavassa vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa on määriteltävä hallintokuntakohtaiset ympäristötavoitteet. Rakennusviraston ympäristöohjelma helpottaa tavoitteen asettamista talousarvioesityksessä ja toimintasuunnitelmassa sekä parantaa ympäristöasioiden kehittämistä virastotasolla. Ympäristöohjelman etenemistä seuraa viraston ympäristöryhmä ja johtoryhmä, ja sen toteutumisesta laaditaan vuosittainen ympäristöraportti. Ohjelmakauden päättyessä ohjelmasta laaditaan koko ohjelmakauden kattava kokonaisraportti, joka viedään viraston johtoryhmään ja lautakunnan käsittelyyn.

Ympäristöohjelma tulee olemaan ydin viraston Ekokompassi-ympäristöjärjestelmälle, joka rakennetaan ohjelmakauden aikana. Osana tätä prosessia ympäristöohjelmaa tullaan päivittämään tarvittaessa.

Ympäristöohjelman rakenne

Ympäristöohjelman rakenne on muuttunut edellisestä ohjelmakaudesta. Ohjelma jakaantuu henkilöstöön vaikuttaviin ja toimialaan vaikuttaviin toimiin. Jako mahdollistaa koko henkilöstön paremman osallistumisen ohjelman tavoitteiden toteuttamiseen. Toimialan ympäristövaikutuksiin vaikuttavat toimet jakautuvat yhdeksään pääteemaan: 1) ympäristöjohtamisen kehittäminen ja ympäristöosaamisen parantaminen, 2) ilmastonmuutoksen hillintä 3) ilmastonmuutokseen varautuminen, 4) ekologisesti kestävä rakentaminen 5) ilmansuojelu ja katupöly 6) meluntorjunta 7) ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus 8) hulevedet, pienvedet ja Itämeri sekä 9) luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Ohjelmataulukossa on kaiken kaikkiaan 26 tavoitetta, jotka on jaettu 54 toimenpiteeseen. Jokaisen toimenpiteen osalta on esitetty päätös, taustaselvitys tai sitoumus, johon toimenpide perustuu. Tässä taustalla on strategiaohjelma 2013–2016 ja kaupungin ympäristöpolitiikka. Sen jälkeen on määritetty vastuutaho toimistotasoisesti ja lihavoitu ensisijainen vastuutaho. Mukana on myös viraston sisäisiä toimintaryhmiä. Seuraavaksi on nimetty mittarit seurannalle ja aikataulu. Ohjelman toimenpiteiden resursointi on esitetty henkilöstötarpeen tai konsulttityön mukaan sekä lisäksi on esitetty tarpeen mukaan, millä rahoituksella työ toteutetaan. Resurssit toimenpiteen toteuttamiseen tulee löytyä vastuutoimistolta.

Edellisistä ympäristöohjelmista poiketen, toimenpiteet on priorisoitu tärkeysjärjestykseen luokkiin A-D. A-luokka on tärkein ja se pohjautuu

strategiaohjelman ja/tai ympäristöpolitiikan kirjauksiin sekä vaatii erityisiä kehittämistoimenpiteitä virastolta. B- ja C-luokat alenevat tästä. D-luokka vaatii lisäresursseja toteutuakseen.

Ympäristöohjelma teemoista

Ympäristöjohtamisen kehittäminen ja ympäristöosaamisen parantaminen

Ympäristöjohtaminen on avainasemassa toimintajärjestelmien kehittämisessä ja osaamisen parantamisessa. Toimenpiteet kohdistuvat Ekokompassi-järjestelmän käyttöönottoon, ekotukitoiminnan vahvistamiseen sekä koulutuksen tarjontaan henkilöstölle. Lisäksi käynnistetään hanke viraston toiminnan ja hankkeiden ympäristövaikutusten arvioimiseksi. Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikan tavoitteiden mukaisesti kestäviä hankintoja kehitetään ja luodaan ohjeistus niiden tekemiseen.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 on uusi päästötavoite vähentää koko Helsingin hiilidioksidipäästöjä 30 % vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasosta. Ilmastonmuutoksen hillinnässä viraston toimet ovat keskittyneet energiansäästön ja energiatehokkuuden lisäämiseen kaupungin palvelurakennuksissa ja talonrakentamisessa jo vuosia. Lisäksi kaupungin ulkoilu-, virkistysalue- ja suojavyöhykemetsien sekä puistojen tilaa pidetään sellaisena, että ne sitovat mahdollisimman tehokkaasti hiilidioksidia ja toimivat näin hiilinieluinä. Ohjelmakauden toimenpiteet keskittyvät nollaenergiarakentamisen edistämiseen ja jo olemassa olevien matalaenergiarakentamisen ohjeiden soveltamisen parantamiseen. Yleisten alueiden energiatehokkuuden parantamistoimet keskittyvät ulkovalaistuksen sekä portaiden ja luiskien energiatehokkuuteen. Kuljetuspäästöjen osalta toimenpiteitä on asetettu kaivumaiden ja lumen kuljetukselle. Lisäksi pysäköinninvalvonnassa kokeillaan sähköautojen käyttöä. Pyöräilyn edistämiseksi on useita toimenpiteitä niin kaupunkilaisten kuin oman henkilöstönkin kestävien liikkumistottumusten edellytysten parantamiseksi. Joukkoliikenteen, pyöräilyn ja jalankulun edellytysten nostaminen otetaan tavoitteeksi yleisten alueiden kaavayhteistyössä.

Ilmastonmuutokseen varautuminen

Ilmastonmuutokseen varautumisen parantamiseksi tehdään viraston keskeisten toimintojen varautumissuunnitelma tärkeimpien sidosryhmien kanssa. Sen perusteella päivitetään viraston valmiussuunnitelmaa. Puiden ja kasvien lajivalikoimaa laajennetaan sopimaan paremmin sopeutuvaksi muuttuviin ilmasto-oloihin.

Asiantuntijoiden osaamista parannetaan viherkattojen ja -seinien käytön mahdollisuuksista mm. hulevesien hallinnassa ja monimuotoisuuden parantamisessa. Lisäksi laaditaan vieraslajilinjauksen yleisten alueiden toimenpideohjelma.

Ekologisesti kestävä rakentaminen

Ekologisesti kestävä rakentamisen kehittämiskohteet painottuvat kestävä rakentamisen edellytysten parantamiseen. Kestävälle rakennussuunnittelulle luodaan ohjeistus. Urakka-asiakirjat päivitetään huomioimaan yhä paremmin työmaiden ympäristönäkökohdat. Työmaiden ympäristösuunnitelmien seuraaminen on oleellista kestävien käytäntöjen toteuttamisessa. Infra-rakentamisen osalta laaditaan kestävä rakentamisen materiaalien käytön linjaukset sekä vahvistetaan kaivumaiden ja purkumateriaalien hyödyntämistä rakennuskohteissa mm. uusioasfaltin hyödyntämisellä sille soveltuvissa kohteissa.

Ilmansuojelu ja katupöly

Ilmansuojelussa ja etenkin katupölyn vähentämisessä rakennusvirastossa on pitkään ja tuloksellisesti tehty yhteistyötä muiden hallintokuntien, tutkimustahojen ja HSY:n kanssa. Työmaiden pölyntorjuntaa parannetaan kehittämällä Haitaton -menetelmää ja tekemällä investointikohteisiin työstä aiheutuvien häiriöiden arviointi ja suunnitelmat tilapäisistä työmaajärjestelyistä. Lisäksi ohjelmakaudella etsitään uusia keinoja kaupungin ympäristöpolitiikan tavoitteiden varmistamiseksi, arvioidaan Nasta-hankkeen jälkeiset toimenpiteet sekä tutkitaan kokonaisvastuuhoidon vaikutuksia ilmanlaatuun. Ilmanlaatuun vaikuttaa myös katuvihreä ja puiden hyvä kunto. Tavoitteena on pitää puukujanteet hyväkuntoisina ja korvata huonokuntoiset puut uusilla.

Meluntorjunta

Meluntorjunnan toimenpiteissä selvitetään hiljaisempien pienirakeisten päällysteiden vaikuttavuutta ja kulutuskestävyyttä. Päällysteiden käyttöä jatketaan meluntorjunnan toimintasuunnitelman päivityksen mukaisesti. Melusteita rakennetaan investointiohjelman mukaisesti.

Ympäristötietoisuus ja vastuullisuus

Ympäristötietoisuus ja vastuullisuus –luku on otsikoitu uudelleen vastaamaan paremmin kaupungin ympäristöpolitiikan jaottelua. Energiatlehokkuusneuvontaa jatketaan reaaliaikaista kulutus- ja olosuhdeseurantaa parantamalla ja kouluttamalla mm. ekotukihenkilöitä. Hyvän sisäilman ja energiatehokkuuden varmistamiseksi rakennusten huolto- ja ylläpitohenkilöstöä sekä

isännöitsijöitä neuvotaan. Toimenpiteet kaupunkilaisten osallistamiseen keskittyvät vapaaehtoistyön lisäämiseen ja luontopolkujen uudistamiseen vuorovaikutteisesti. Tapahtumien ympäristökriteerien käyttöönottoa edistetään Greening events -hankkeen tulosten perusteella.

Hulevedet, pienvedet ja Itämeri

Tulvasuojelun toimenpiteet määräytyvät Tulvastrategian ja Tulvakohteiden määrittely -selvityksen mukaisesti ja toteutetaan investointiohjelman puitteissa. Hulevesienhallinnan toimenpiteet keskittyvät suunnitteluratkaisujen selvittämiseen ja ohjeistuksen päivittämiseen. Lisäksi Kuninkaantammen hulevesiprojektin toteutumista ja vaikutuksia hulevesiin seurataan. Alueelle tehdään yleisten alueiden pitkän ajan hoitosuunnitelma sekä viherkerrointarkastelu. Pienvesien tilan parantamiseksi valuma-alue tiedot liitetään osaksi alue-, hanke- ja toteutussuunnitelman lähtötietoja sekä toteutetaan Näsiojan purokunnostus. Meren roskaantumista pyritään vähentämään selvittämällä keinoja lumen merikaadosta aiheutuvan roskaantumisen ehkäisemiseksi ja selvittämällä vaihtoehtoisia menetelmiä lumen merikaadolle.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimenpiteet nojautuvat pääosin Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaan (LUMO-ohjelma) ja Luonnon hoidon linjauksiin. Metsäisen suojeluverkoston perustamisesta tehdään selvitys. Luonnonmukaisten viheralueiden monimuotoisuutta edistetään laatimalla Luonnonhoidontyöohje ja ottamalla se käyttöön luonnonhoidon prosesseissa. Ranta-alueiden ja ruovikoiden hoito sisällytetään tuotekortteihin ja rekistereihin ja selvitetään rantojen tyypit. Aluesuunnitelman laadinnan yhteydessä kokeillaan ekosysteemipalvelutarkastelua.

Rakennusviraston ympäristöohjelma vuosille 2013–2016 on laadittu tiiviissä yhteistyössä viraston ympäristöryhmän kanssa, jossa on edustus joka osastolta. Ohjelmaa on työstetty viraston laajennetussa johtoryhmässä, jonka jälkeen se oli osastokommenteilla ja viraston johtoryhmässä. Lautakunnalle valmistelutilanne esitettiin kesäkuussa 2013.

Esittelijä

kaupungininsinööri
Raimo K Saarinen

Lisätiedot

Heidi Huvila, ympäristöasiantuntija, puhelin: 310 38202
heidi.huvila(a)hel.fi

Postiosoite

Käyntiosoite

Puhelin

Y-tunnus

Tilinro

Faksi

Alv.nro

3.9.2013

Ki/5

Liitteet

1 Rakennusviraston ympäristöohjelma 2013-2016 taulukko

Otteet

Ote	Otteen liitteet
Arkkitehtuoriosasto	Esitysteksti Liite 1
Hallinto-osasto/HKR	Esitysteksti Liite 1
Katu- ja puisto-osasto	Esitysteksti Liite 1
HKR-Rakennuttaja	Esitysteksti Liite 1
Palveluosasto	Esitysteksti Liite 1